

**БУЛГАН АЙМГИЙН ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГАЗРЫН
2022 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ,
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

2022.12.15

Зорилго: Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго нь салбарын бодлого, төлөвлөлт, үйл ажиллагааны гүйцэтгэл, үр дүн, үр нөлөөг нэмэгдүүлэх, хэрэгжилт, хариуцлагыг сайжруулахад оршино.

Арга зүй: Монгол улсын Засгийн газрын 2020 оны 106 дүгээр тогтоол, ХХААХҮ-ийн сайдын А/159 дугаар тушаал "ХХААХҮ-ийн салбарын бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, байгууллагын үйл ажиллагааны хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх аргачлал"-ын дагуу аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны "Шинэ хөгжлийн зам" хөтөлбөр, Үндэсний хөтөлбөр, Аймгийн засаг дарга, ИТХ-аас баталсан дэд хөтөлбөр, аймгийн эдийн засаг, нийгмийг 2021 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, байгууллагын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, ХХААХҮ-ийн сайдаас ХХААГ-ын даргатай байгуулсан үр дүнгийн гэрээ, сумдын мал эмнэлэг үржлийн тасагтай байгуулсан тухайн жилийн хамтран ажиллах төлөвлөгөөний хэрэгжилт, гүйцэтгэл сайжруулах төлөвлөгөөний биелэлт, 2022 оны жилийн эцсийн тайлангуудад үндэслэн хийв.

Төлөвлөсөн арга хэмжээ бүрийн биелэлтийн 2022 онд хүрсэн бодит үр дүнг хүрвэл зохих үр дүнгийн түвшинтэй харьцуулан хувиар тодорхойлж үнэлгээг гаргав. Зорилго: Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго нь салбарын бодлого, төлөвлөлт, үйл ажиллагааны гүйцэтгэл, үр дүн, үр нөлөөг нэмэгдүүлэх, хэрэгжилт, хариуцлагыг сайжруулахад оршино.

**I. БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧГИЙН ЗОРИЛТ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮНЭЛГЭЭ**

1.1.1 ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ ШИЙДВЭРИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРТ ХАМААРАЛТАЙ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ, ТОГТООЛ ШИЙДВЭРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ДҮН НЭГТГЭЛ						
	нийт	үүнээс				
		МУ-ын хууль	Ерөнхийлөгчийн зөвлөл	ЗГ-ын тогтоол	ЗГ-ын хуралдааны тэмдэглэл	ЗГ-ын албан даалгавар
Хяналтад авсан нийт	6	0	0	0	6	0
Хяналтад авсан нийт зүйл,	7	0	0	0	7	0
Үүнээс:	Бүрэн хэрэгжсэн 100 /90-100/	0	0	0	7	0
	Хэрэгжих шатанд 70 / 50-89/	0	0	0	0	0
	Хэрэгжилт хангалтгүй 30 /10-49/	0	0	0	0	0
	Хэрэгжээгүй 0 /0-9/	0	0	0	0	0
	Хэрэгжилтийг тооцох хугацаа болоогүй	0	0	0	0	0
Тухайн жилийн хувь	100.0	0.0	0.0	0.0	100.0	

1.1.2.АЙМГИЙН ИТХТ, ИТХ-ЫН ТОГТООЛ ШИЙДВЭР ХЭРЭГЖИЛТ

Аймгийн ИТХ, ИТХТ-ийн тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилтийн дүн			
2021.12.05			
	нийт	үүнээс	
		АЙМГИЙН ИТХТ-ЫН ТОГТООЛ	АЙМГИЙН ИТТ-ИЙН ТОГТООЛ
Хяналтад авсан нийт шийдвэрийн тоо	9	1	8
Хяналтад авсан нийт зүйл, заалтын тоо	8	1	7
Үүнээс:	Бүрэн хэрэгжсэн 100 /90-100/	8	7
	Хэрэгжих шатанд 70 /50-89/	1	1
	Хэрэгжилт хангалтгүй 30 /10-49/	0	0
	Хэрэгжээгүй 0 /0-9/	0	0
	Хэрэгжилтийг тооцох хугацаа болоогүй	0	0
Тухайн жилийн хувь	98.1	100.0	96.2

1.1.3.АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ЗАХИРАМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Аймгийн засаг даргын 8 шийдвэрийн 15 арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж, 97,5 хувийн хэрэгжилттэй байна.

1.2.ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2020-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Засгийн газрын тогтоол шийдвэрт хөдөө аж ахуйн салбарын 11 зорилтын 36 арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж, үр дүнтэй 100 хувь хэрэгжсэн 25 арга хэмжээ, тодорхой үр дүнд хүрсэн 90 хувьтай 1 арга хэмжээ, тодорхой үр дүнд хүрсэн 2арга хэмжээ, хэрэгжилт хангалтгүй 1 арга хэмжээ, хэрэгжээгүй 1 арга хэмжээ, хугацаа болоогүй бөгөөд гүйцэтгэлийн дундаж үнэлгээ 96,2 хувь буюу “Үр дүнтэй” хэрэгжсэн гэж дүгнэлээ.

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2020-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙГ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НЭГДСЭН ДҮН**

		КОВИД-19 ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХҮНДРЭЛИЙГ ДАВАН ТУУЛАХ БОДЛОГО	Хүний хөгжлийн бодлого	Эдийн засгийн бодлого	Засаглалын бодлого	Ногоон хөгжлийн бодлого	Нийслэл ба бус, орон нутгийн хөгжлийн бодлого	
Хяналтад авсан нийт зорилтын тоо	11	0	0	10	0	0	1	
Хяналтад авсан нийт арга хэмжээний тоо	32	0	0	30	0	0	2	
Хүрсэн түвшинг тоо болон чанараар илэрхийлэх боломжгүй үед	100 хувь	25	0	0	23	0	0	2
	90.0 хувь	1	0	0	1	0	0	0
	70.0 хувь	2	0	0	2	0	0	0
	50.0 хувь	1	0	0	1	0	0	0
	30.0 хувь	0	0	0	0	0	0	0
	0 хувь	1	0	0	1	0	0	0
(Хүрсэн түвшин-Суурь түвшин)/(Зорилтот түвшин- Суурь түвшин)*100	100>...>90	0	0	0	0	0	0	0
	90>...>70	0	0	0	0	0	0	0
	70>...>50	0	0	0	0	0	0	0
	50>...>30	0	0	0	0	0	0	0
	30>...>0	0	0	0	0	0	0	0
Хугацаа болоогүй	2	0	0	2	0	0	0	
Хэрэгжилтийн хувь	96.2	0	0	92.5	0	0	100.0	

3.3.1.4. Энгийн болон инженерийн хийц бүхий услалтын системийг шинээр барьж, сэргээн засварлах замаар усалгаатай талбайн хэмжээг нэмэгдүүлнэ- 50 хувь хэрэгжсэн арга хэмжээ- Аймгийн хэмжээнд Хастав ХХК, Ингэттолгой ХХК, Орхонмандал ХХК, Оргилдэлгэр ХХК, Өрмөгтэй ХХК гэсэн 5 аж ахуйн нэгжүүд услалтын системтэй боловч эдгээр аж ахуйн нэгжүүд усны эх үүсвэр хаагдсан, хөрөнгө их шаарддаг гэсэн шалтгаанаар услалтын системээ ашиглахгүй байна.

3.3.10. Мал, малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах байгальд ээлтэй цогцолбор байгуулж, хөдөө аж ахуйн гаралтай бараа, бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлнэ. - хэрэгжээгүй.

1.4. АЙМГИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ

Аймгийг хөгжүүлэх 2022 оны төлөвлөгөөнд салбарын 2 зорилтын 14 арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж, хэрэгжилт 80.0 хувьтай үнэллээ. Үүнд: 100 хувь хэрэгжсэн 8 арга хэмжээ, 70 хувь хэрэгжсэн 3 арга хэмжээ, 50 хувь хэрэгжсэн 1 арга хэмжээ, 30 хувь хэрэгжсэн 2 арга хэмжээ байна. Хөрөнгө оруулалттай холбоотой 3 арга хэмжээ 30-50 хувьтай хэрэгжсэн, цаашид эрчимжүүлэх шаардлагатай.

1.5.1. АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН “ ШИНЭ ХӨГЖЛИЙН ЗАМ” ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

1.5.2.САЛБАРЫН ДЭД ХӨТӨЛБӨРҮҮДИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

	Бүгд	“Газар тариалангийн тогтвортой хөгжил”	“Чинээлэг иалчин”	“Бэлчээрийн менежмент”	“Шинэ хөдөө-Булган”	“Зөгий”
Нийт зорилтын тоо	32	11	7	5	6	3
Зорилт, арга хэмжээний тоо	204	64	51	25	38	19
Хэрэгжилтийн хувь	84.2	83,8	85,3	76,4	92,5	83,3

Хөтөлбөр хэрэгжсэнээр үр дүнтэй хийгдсэн ажлууд:

- Тариалангийн талбайн эзэмшилт ашиглалт нэмэгдэж 99,0 мянган га талбайг ашиглаж байна.
- Цахим систем ашигладаг болсноор тариалангийн талбайд тарьсан ургамлын төрлийг болон хураан авсан ургацын хэмжээг тогтоох, зохистой дадал нэвтрүүлэх, хяналт тавих боломжтой болсон.
- Ургамал хамгааллын арга хэмжээ технологит хугацаандаа хийгдэж, бордоо ашиглаж сурсан.
- Алсын удирдлагатай дрон, цахилгаанжуулсан хашаа, бордоо цацагч Dji t20 дрон ашиглаж хөдөлмөрийн бүтээмжийг сайжруулж, шинэ технологи нэвтрүүлсэн.
- Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл 78,4 га талбайгаар нэмэгдсэн.
- Хээлтэгч малын хувийн жин бод малд 37.9 хувь, бог малд 46,9 хувьтай байна. эр сувай малыг түлхүү эдийн засгийн эргэлтэд оруулж байгаа бөгөөд нийт сүргийн 16.0 хувьд хүрч 1.2 хувиар буурсан байна.
- Малын чанар, үүлдэр угсаа, ашиг шимийг сайжруулах зорилгоор хойд бүсэд хонин сүрэгт “Дархад” үүлдрийн хуц, ямаан сүрэгт “Эрчим хар” үүлдрийн ухна, урд бүсэд хонин сүрэгт “Баяд” үүлдрийн хуц, ямаан сүрэгт “Баяндэлгэрийн улаан” үүлдрийн ухна,

үхэр сүрэгт “Сэлэнгэ” үүлдрийн үхэр үржүүлэх бүс нутагт “Герефорд”, “Сэлэнгэ” үүлдрийн бух, бусад сумдад “Сэлэнгэ”, “Монгол” үүлдрийн бухыг хээлтүүлэгт ашиглаж байна.

- Аймгийн хэмжээнд энэ онд үхэр 2210, хонь 1392, ямаа 462, нийт 4064 толгой малыг хувийн дугаартай болгож, бүртгэлжүүлж, мэдээллийн нэгдсэн санд оруулсан.
- Гахай аж ахуйг хөгжүүлэх чиглэлээр Булган сумын "Энхжин үйлс" ХХК Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих сангаас 100.0 сая төгрөгийн зээлийн гэрээ байгуулсан.
- Орхон сумын сүүний чиглэлийн үхрийн “Булган милк” ХХК хоршоо хөгжүүлэх сангаас 70.0 сая төгрөгийн зээлийн дэмжлэг авч, тэжээлийн ургамал тариалах тоног төхөөрөмж худалдан авсан.
- Дашинчилэн сум эрчимжсэн аж ахуй хөгжүүлэх чиглэлээр 70.0 сая төгрөгийн зээлийг дэмжлэг үзүүлсэн байна.
- Аймгийн хэмжээнд Хутаг-Өндөр, Тэшиг, Булган, Сайхан, Могод, Хишиг-Өндөр, Дашинчилэн, Бүрэгхангай, Орхон, Хутаг-Өндөр, Гурванбулаг сумдын бэлчээрийн усан хангамж дутагдалтай газруудад ашиглах зорилгоор улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 5, орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 21, малчдын санаачилгаар 2, нийт 28 инженерийн хийцтэй худаг шинээр гаргалаа. Үүний үр дүнд 162 малчин өрхийн 102.6 мянган мал, 37.8 мянган га бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлсэн байна.
- Малчдыг мэдлэгжүүлэх, соён гэгээрүүлэх зорилгоор төлчин эмэгтэйчүүд болон малчдын зөвлөгөөнийг Бугат, Сэлэнгэ, Орхон, Бүрэгхангай, Баян-Агт сумдын Засаг даргын Тамгын газартай хамтран зохион байгуулсан. Зөвлөгөөнд 15 мэргэжилтэн, 820 малчин оролцсон.
- Аймаг дундын болон сум дундын отрын бүс нутгийн хил хязгаарыг тогтоож, Чилэнгийн отрын бүс нутгийн захиргаатай хамтран Рашаант суманд орон тооны бус отрын бүс нутгийн зөвлөлийн хурал хийж, бусад аймаг, сумдаас оторлох малын тоо толгойг тогтоосон.Отрын бүсэд 6 чулуун хороо, 9 инженерийн хийцтэй ашиглагдаж байна.
- ХАА-н МСҮТ-д Зөгийчний анги нээх зөвшөөрлийг холбогдох байгууллагаас авч онол, дадлага хосолсон хичээлийн хөтөлбөр хэрэгжүүлж байна. Зөгийн анги нээж онол дадлагад ашиглах зорилгоор 15-н бүл зөгий авч, 2022 онд зөгий үржүүлэгч эрхлэгчдын сургалтыг 3-н үе шатай зохион байгуулж эхний 1,2 ээлжийн сургалтанд 25 хүн сурч төгсөж, одоо 3-р ээлжийн сургалтанд 20 хүн суралцаж төгсөхөөр бэлтгэж байна
- Аймгийн хэмжээнд 2022 онд нийт зөгий үржүүлэгчид нийт 6520 тн зөгий бал хураан авсан байна.
- "Шинэ хөдөө-Булган" хөтөлбөрийн 76.0 сая төгрөгийн хөрөнгөөр оёдлын үйлдвэрийн 20 тоног төхөөрөмж, 26 дагалдах хэрэгслийг авч, “Эрдэнэт үйлдвэр” төрийн өмчит үйлдвэрийн газар, Булган аймгийн хамтын ажиллагааны 2022 оны төлөвлөгөөнд

тусгагдсаны дагуу 299.8 сая төгрөгөөр оёдлын үйлдвэрийн байртай болж, үйлдвэрлэл явуулах ажил хийгдэж байна

- Орон нутгийн онцлог нэрийн бүтээгдэхүүнийг энгийнээс органик руу шилжүүлэх зорилгоор "Гурванборхууд" ХХК-ийн "Арвайн гурил", "Тунамал Өгөөж" ХХК-ийн цайны цуврал, "Сүргийн нуга" ХХК-ийн "Зөгийн бал" зэрэг 5 нэрийн бүтээгдэхүүнийг органик бүтээгдэхүүний шаардлагад нийцүүлэх төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.
- Орон нутгийн онцлог нэрийн бүтээгдэхүүнийг энгийнээс органик руу шилжүүлэх зорилгоор "Гурванборхууд" ХХК-ийн "Арвайн гурил", "Тунамал Өгөөж" ХХК-ийн цайны цуврал, "Сүргийн нуга" ХХК-ийн "Зөгийн бал" зэрэг 5 нэрийн бүтээгдэхүүнийг органик бүтээгдэхүүний шаардлагад нийцүүлэх төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

II. БАЙГУУЛЛАГЫН ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ҮНЭЛГЭЭ

2.1. ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧААС ТӨСВИЙН ШУУД ЗАХИРАГЧТАЙ БАЙГУУЛСАН ҮР ДҮНГИЙН ГЭРЭЭ

Газрын дарга Засаг даргатай байгуулсан үр дүнгийн гэрээнд 5 зорилтын 88 арга хэмжээг хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийг **95 хувь хэрэгжсэн.**

Аймгийн засаг даргатай 2022 онд хамтран ажиллах гэрээнд 5 зорилтын 88 арга хэмжээг төлөвлөн 95 хувь хэрэгжүүлсэн байна. Улсын төсвийн хөрөнгөөр болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар салбарын үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, технологийн ажлыг удирдан зохион байгуулах, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн хэмжээг өсгөх, хангамж чанарыг сайжруулахад гол анхаарлаа чиглүүлж ажиллаа.

БАЙГУУЛЛАГЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Хэрэгжүүлэх зорилт	Хувь
“Мал аж ахуйг хөгжүүлэх” гэсэн зорилтын хүрээнд	96,3
Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн чиглэлээр	90,9
Хүн амыг тэжээллэг аюулгүй хүнсээр тогтвортой хангах”, Жижиг дунд үйлдвэр, хоршоо ахуйн үйлчилгээ гэсэн зорилтын хүрээнд	95,3
Захиргаа, санхүүгийн чиглэлээр	100
Бусад	95
ДУНДАЖ ОНОО	95,0

2.2. ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧИЙН СУРГАЛТ, АЖИЛЛАХ НӨХЦӨЛ, НИЙГМИЙН БАТАЛГААГ ХАНГАХ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Үзүүлэлт	үнэлгээ
Хөтөлбөрийн хэрэгжилт	98.0
Дундаж үнэлгээ	98.0

III БАЙГУУЛЛАГЫН НЭЭЛТТЭЙ БАЙДЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

3.1. Байгууллагын ил тод байдлын үнэлгээг

Хүнс, хөдөө аж ахуйн газрын ил тод байдлын үнэлгээг Засгийн газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан шалгуур үзүүлэлтийн дагуу авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний тайланг үндэслэн хийлээ. ХХААГ-ын 2022 оны байгууллагын ил тод байдлын үнэлгээ 95,7 хувьтай байна.

Байгууллагын ил тод байдлыг илтгэх шалгуур үзүүлэлт	Үнэлгээ
Нэг. Үйл ажиллагааны ил тод байдал	91,4%
Хоёр. Хүний нөөцийн ил тод байдал;	100%
Дундаж үнэлгээ хувь	95,7%

3.2. Байгууллагын шудрага байдлын түвшиний үнэлгээ

Авилгатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд 11 зорилтын 22 арга хэмжээг тусган ажиллаж, хэрэгжилт 98.0 хувьтай. Төлөвлөгөөний хэрэгжилт тайланг АЗДТГ-ын Хууль, эрх зүйн хэлтэст хүргүүлсэн. /Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хавсаргав./

IV. САЛБАРЫН 2022 ОНД ҮР ДҮНТЭЙ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН АЖЛУУД

4.1. Мал аж ахуйн чиглэлээр:

2022 оны жилийн эцэст 16 сум 1 тосгон, 75 багийн 10.6 мянган малчин, мал бүхий өрхөд урьдчилсан байдлаар 3,7 сая мал толгой мал өвөлжихөөр зохион байгуулагдсан. Төллөвөл зохих хээлтэгчийн 85.1 хувь буюу 1353.8 мянган толгой эх мал төллөж, гарсан төлийн 99.3 хувь буюу 1335.8 мянган төл бойжсон.

Засгийн газрын “Хөдөө аж ахуйн салбарын 2022-2023 оны өвөлжилт, хаваржилтын бэлтгэл хангах зарим арга хэмжээний тухай” 277 дүгээр тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 09 дүгээр албан даалгавар, Аймгийн Засаг даргын “Мал аж ахуйн өвөлжилтийн бэлтгэлийг хангуулах, хадлан тэжээл бэлтгэл, ургац хураалтын ажлыг эрчимжүүлэх тухай” 01 дүгээр албан даалгавар, “Мал аж ахуйн өвөлжилт, хаваржилтын бэлтгэлийг хангах нэгдсэн төлөвлөгөө батлах тухай” 2022 оны А/434 дүгээр захирамж зэрэг тогтоол, шийдвэрүүдийн хэрэгжилтийг хангуулах, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч ажиллалаа.

Мал аж ахуйн өвөлжилтийн бэлтгэлийг аймгийн дүнгээр **90.1** хувиар хангасан.

Малчдын өвс, тэжээл бэлтгэл 86.1%, аймгийн аюулгүйн нөөцийн бэлтгэл 100 %, сумын аюулгүйн нөөцийн бэлтгэл 71.0%, худгийн бэлэн байдал 92.0%, малын усан хангамж 93.6%, малчин өрхийн хашаа, бууцны хангамж 95.8%, малчин өрхийн өвөлжилтийн бэлтгэл 92.3% - тай тус тус хангалаа.

Баян-Агт, Бугат, Сэлэнгэ, Тэшиг, Хангал, Хутаг-Өндөр сумд өвөлжилтийн бэлтгэл хангах ажлыг 91,1-97.1-иар хангаж, сайн зохион байгуулсан байна.

Малын тэжээлд зориулж 3.3 мянган га-д ногоон тэжээл тариалсан нь нийт тариалах талбайн 8-12 хувийг эзэлж байна. Баян-Агт, Сайхан, Баяннуур, Бугат, Орхон, Дашинчилэн сумд нийт 940.7 га газрыг тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар атаршсан газар олгосон байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 5, орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 21, малчдын санаачлагаар 2, нийт 28 инженерийн хийцтэй худаг шинээр гаргаж, бэлчээрийн усан хангамжийг 37.8 мянган га талбайгаар нэмэгдүүллээ.

Бэлчээрийг нөхөн сэргээх зорилгоор 40.0 мянган га талбайд бэлчээрийн хөнөөлт мэрэгчидтэй энгийн механик, биологийн аргаар тэмцэх ажлыг зохион байгуулсан. Аймгийн төвшинд 84.0 % буюу сайн хэрэгжүүлсэн.

Дээрхи ажилд улсын төсвийн хөрөнгөөр 180.0 сая, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр 704.5 сая, малчдын хөрөнгөөр 20.0 сая, нийт 904.5 сая төгрөг зарцуулсан байна.

Хээлтэгч малын хувийн жин бод малд нийт сүргийн 39.1 хувь буюу өмнөх жилээс 2.7 хувиар, бог малд 49.6 хувь буюу өмнөх жилээс 3.2 хувиар нэмэгдсэн байна. Эр сувай мал

нийт сүргийн 584.4 мянган толгой буюу 16.0 хувьд хүрч, 1.2 хувиар буурсан, үхэр сүргийн нийт сүрэгт эзлэх хувийн жин өмнөх жилээс 0.4 хувь өссөн байна.

Өсвөр хээлтүүлэгчийг нөхөж тавьснаар бог малын хээлтүүлэгийн тохироо норматив хэмжээнд ойртож хуц 85, ухна 80 харьцаатай болсон.

Цэвэр, эрлийз малыг сайжруулагчаар үржилд ашигласнаар өндөр ашиг шимтэй малын эзлэх хувийн жин 22.5 хувьд хүрсэн.

Танхимын болон талбайн үзүүлэх сургалт зөвлөгөөнд 1265 малчид хамрагдаж, малчдын мэдлэг, туршлага, чадавхыг сайжрууллаа.

4.2.Газар тариалангийн чиглэлээр:

Аймгийн ИТХ-ын 2021 оны 01 дүгээр тогтоолоор” Аймгийн газар тариалангийн тогтвортой хөгжил”дэд хөтөлбөрийг шинэчлэн батлуулж, хэрэгжилтийг 83,8 хувь ханган ажиллаа.

Манай аймаг газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн 119788 нэгж талбайтай бөгөөд сум бүр дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө гарган ажилласаны үр дүнд тариалангийн талбай эзэмшилт ашиглалт сайжирч 99,0 мянган га талбай эзэмшигдэж, жилдээ 43,0 - 49,6 мянган га талбайд тариалалт хийдэг болж, 39,5 мянган га талбайд уринш бэлтгэж байна.

2022 онд 52577,5 га-д тариалалт хийснээс үр тариа 39281,6 га-д тариалсан. Улаанбуудай 33439,8 га-аас 37908 тн буюу нэгжээс 11,3 цн, бусад үр тариа 1207,2 га-аас 1389,4 тн, малын тэжээл 3324 га-аас 12250 тн, тосны ургамал 8166 га-аас 3066 тн ургац тус тус хураасан. Хөх тариа 1 га-аас 0,2 тн, гурвалжин будаа 300 га-аас 80 тн, бог будаа 34,8 га-аас 22,8 тн тус тус хураан авсан. Хавар тариалалт хийсэн талбайгаас мөндөрт цохигдсон 5340 га, цасанд дарагдсан 210 га, тэжээлд шилжсэн 842 га, ургац алдсан 4476 га байна.

Төмс, хүнсний ногоог 763,5 га талбайд тариалдаг болж, хүнсний ногооны тариалалт 78,4 га талбайгаар нэмэгдсэн.

Үр тарианы үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн тоо 2022 онд 136 аж ахуйн нэгж, 268 иргэн, болж өссөн бол төмс, хүнсний ногоо тариалагч иргэн 1500 гаруй болж нэмэгдсэн.

Тариалангийн тухай хуульд заасны дагуу тариалан эрхлэгч малын эрсдэл бүхий талбайг хашаажуулахад Орхон, Бүрэгхангай, Хангал, Хутаг-Өндөр, Тэшиг сумдууд дэмжлэг үзүүлж, модны зөвшөөрөл олгосны үр дүнд 5,6 мянган га-ийн хашааны шонгийн дэмжлэг авч хашаа барьж, нийт 38,0 мянган га талбайг хашаажууллаа.

Аж ахуйн нэгж иргэдэд ХААДС-ийн хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй 1495 тн буюу 1.5 тэрбум төгрөгийн улаанбуудайн үр, 112,476 литр буюу 346,3 сая төгрөгийн шатахуун, 9860 литр ургамал хамгааллын бодис болон бордооны хуваарьт оруулж дэмжлэг үзүүлсэн. Үүний үр дүнд 42,0 мянган га талбайд тариалалт хийж 4,0 мянган га талбай бордсон байна.

Тариалангийн тухай хуульд заасны дагуу тариалан эрхлэгч малын эрсдэл бүхий талбайг хашаажуулахад Орхон, Бүрэгхангай, Хангал, Хутаг-Өндөр, Тэшиг сумдууд дэмжлэг үзүүлж, модны зөвшөөрөл олгосны үр дүнд 5,6 мянган га-ийн хашааны шонгийн дэмжлэг авч хашаа барьж, нийт 38,0 мянган га талбайг хашаажууллаа.

Аж ахуйн нэгж иргэдэд ХААДС-ийн хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй 1495 тн буюу 1.5 тэрбум төгрөгийн улаанбуудайн үр, 112,476 литр буюу 346,3 сая төгрөгийн шатахуун, 9860 литр ургамал хамгааллын бодис болон бордооны хуваарьт оруулж дэмжлэг үзүүлсэн. Үүний үр дүнд 42,0 мянган га талбайд тариалалт хийж 4,0 мянган га талбай бордсон байна.

4.3.Хөнгөн , жижиг, дунд үйлдвэрлэл, ахуй үйлчилгээ хоршооны чиглэлээр:

Аймгийн "Жижиг, дунд үйлдвэрийн тэргүүлэх чиглэл", сумын тухайн жилд дэмжин хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд Хоршоо хөгжүүлэх сангаас 29 бизнес төсөлд 876.0 сая төгрөгийн зээл олгогдож, чанаргүй зээл өмнөх оноос 10.7 хувиар буурсан.

Аймгийн хэмжээнд 500,0 сая төгрөгийн санхүүжилтийн эрх ирсэн боловч нийт 14 төслийн 1,36 сая төгрөгийн төслийг цахимд баталгаажуулснаас эцсийн шатанд 2 төсөлд 170,0 сая төгрөгийн зээл олгогдсон.

2022 онд жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх төлөвлөгөөнд 10,0 сая төгрөгийн батлуулан хэрэгжүүлж, ЖДҮЭ-ийн дэмжих зорилгоор орон нутгийн төсвөөс нийт 445,1 сая төгрөгийн санхүүжилтийг зарцуулсан байна.

"Хөдөө аж ахуйг дэмжих" болон "Ажлын байрыг дэмжих" 3.0 хувийн хүүтэй зээлийн төслүүд амжилттай хэрэгжиж байна. ЖАЙКА /JICA/-ын санхүүжилттэй "Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих, байгаль орчныг хамгаалах-II" төслийн 6.0 хувийн хүүтэй 10 жилийн хугацаатай зээлийн мэдээллийг аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Хүнс, хөдөө аж ахуйн газрын цахим хуудас, "Сайхан Монгол" ТВ болон сумын мэргэжилтнүүдээр дамжуулан аж ахуйн нэгжүүдэд мэдээлэл хүргүүлсэн. Зээлийн батлан даалтын сангийн мэдээллийг "Хүнсний хувьсгал" нээлтийн арга хэмжээний үеэр 100 гаруй иргэн болон 16 суманд цахимаар өгөв.

2022 онд Зээлийн батлан даалтын санд 2 аж ахуйн нэгжийг холбож мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч, 1 зээлдэгч нь судлагдаж зээлийн шаардлага хангахгүй цуцлагдсан.

Шинээр үйлдвэрлэл, худалдаа үйлчилгээний 28 цэг ашиглалтад орж, 60 гаруй байнгын ажлын байрыг бий болголоо.

Бүгд Найрамдах Чех Улстай байгуулсан хамтын ажиллагааны гэрээний дагуу барилгын дулаалгын материалын үйлдвэр байгуулахаар үйлдвэрийн үндсэн түүхий эдийг

лабораторид шинжлүүлж, тус улсын лабораторид технологийн туршилт хийлгэхээр явуулж, үйлдвэр барих газрыг шийдвэрлэв.

БНХАУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн дэмжлэгээр “Махны үйлдвэр, хорио цээрийн бүс бүхий цогцолбор” барих газрыг шийдвэрлэсэн.

Оёдлын үйлдвэр байгуулагдаж, "Бизнес инкубатор" төв барих газрыг шийдвэрлэж, зураг төсвийг боловсруулж байна.

Тэшиг суманд баригдах "Сүү, цөцгийн тосны үйлдвэр"-т 2022 оны улсын төсвөөс 300.0 сая төгрөг хуваарилж, ТЭЗҮ-ийг "Оргил цамхаг" ХХК боловсруулж, барилгын ажлын гүйцэтгэгчээр "Сейфтранс" ХХК шалгарч үйлдвэрийн шавыг тавиад байна.

"Чанарыг эрхэмлэгч" шагнал олгох журам баталж, бизнес эрхлэгч 30 гаруй хүнд мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч, танхимын 5 удаагийн сургалт, цахимаар 10 гаруй удаагийн сургалт, уулзалтад 300 орчим хүнийг хамруулав. Чанарыг эрхэмлэгч шагналын болзлыг 2 аж ахуйн нэгж хангаж, шагнаж урамшууллаа. Германы Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны Нийгэмлэгийн “Эдийн засгийн өсөлт болон бизнес эрхлэлтийг дэмжих төсөл”-ийн 3 дахь үе шатыг эхлүүлж, Үйлдвэрлэлийн менежмент, Стратегийн менежмент, Брэнд хөгжүүлэлтийн зөвлөх үйлчилгээ, Хүний нөөцийн менежмент, Бизнес төлөвлөгөө боловсруулах, Хоршоо хөгжүүлэх зэрэг сургалтад 180 гаруй иргэн, аж ахуйн нэгжийг хамруулж, чадавхжууллаа.

Үсчин, гоо засал, тогооч, хоршоологч 40 орчим хүнийг 4 удаагийн туршлага судлуулах арга хэмжээнд хамруулж, орон нутгийн бүтээгдэхүүнийг сурталчлах, орлогыг нэмэгдүүлэх үзэсгэлэн худалдаанд Улаанбаатар хотод 2 удаа, орон нутгийн нэгдсэн 3 удаагийн арга хэмжээнд давхардсан тоогоор 400 орчим малчид, тариаланч, үйлдвэрлэгчдийг хамруулан 1.4 тэрбум орчим төгрөгийн борлуулалт хийсэн байна.

Махны үйлдвэрийн ажлыг эрчимжүүлэх хүрээнд Булган сумын 4-р багийн нутагт БНХАУ-ын дэмжлэгээр “Хорио цээрийн бүс бүхий махны үйлдвэрт технологийн шинэчлэл хийх” нийт 78.0 сая ам.долларын өртөг бүхий төслийг хэрэгжүүлэхээр 91302 м2 газрыг /Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн цогцолбор/ ХХААХҮЯ-ны нэр дээр газрыг шийдвэрлэн өгч, байгаль орчны төлөв байдлын ерөнхий үнэлгээ хийлгэж, баталгаажууллаа. Хялганат тосгонд "Хялганат эко мах" ХХК нь хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар өдөрт 30-40 бод, 100-200 бог мал нядлан, сэтрээн хадгалах зориулалт бүхий махны үйлдвэр ашиглалтанд орж, үйл ажиллагаа эхлүүлэхэд бэлэн болсон.

Хоршооны хөгжлийн үнэлгээг хийж Аймгийн хэмжээнд нийт 104 хоршоо үнэлгээнд хамрагдсанаас дараах үнэлгээ гарлаа. Тогтворжсон буюу тогтвортой өсөлттэй хоршоо –

байхгүй. Тогтворжиж байгаа буюу хөгжиж байгаа хоршоо – 15, Дундаж буюу идэвхиж байгаа хоршоо – 49, Идэвхигүй хоршоо – 16, Хангалтгүй хоршоо – 24, Татан буугдсан хоршоо –1, Түр зогссон үнэлүүлэхгүй гэсэн хоршоо –3 байна.

Хоршооны сургалтыг 2 /4/ удаа зохион байгуулж нийт давхардсан тоогоор 60 гаруй хүн /120 хүн/ хамруулсан чадавхжуулах сургалтыг “Шинэ хөдөө Булган” хөтөлбөр, Германы хамтын ажиллагааны нийгэмлэгтэй хамтран 3 бүсээр зохион байгуулж, туршлага судалсан. Хоршооны туршлага судлуулах 4 удаагийн арга хэмжээнд 40 орчим хүн, сургалтанд 1 мэргэжилтэн хамрагдсан.

Хоршооны хөгжлийг дэмжих жилийн хүрээнд чадавхижуулах сургалтад шинээр хоршоо байгуулах хүсэлтэй иргэдийг хамруулж, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллаж байна. Хоршоог хөгжүүлэх сангаас энэ онд 8 хоршоонд зээл 260.0 сая төгрөгний олгосон байна.

4.4.Хүнс, худалдаа нийтийн хоол үйлдвэрлэлийн чиглэлээр:

Хүн амын хүнсний хэрэгцээ хангамжийг тухай бүр тооцоолон гаргаж байна. Даваа гариг бүр хүнсний нөөц авч программд оруулж хэвшсэн.

Мах, махан бүтээгдэхүүн 3,4 хоног, гурил 9 хоног, гурилан бүтээгдэхүүн 2,5 хоног, хуурай сүү 2 хоног, бүх төрлийн будаа 10,7 хоног, өндөг 1,2 хоног, ургамалын тос 15,2 хоног, төмс 529 хоног, хүнсний ногоо 113 хоног, элсэн чихэр 10,8 хоног, давс 57,6 хоног, савласан цэвэр ус 0,3 хоногийн нөөцтэй байна.

Аймгийн Засаг даргын 2022 оны А/147 дугаар захирамжаар "Мал, мах бэлтгэх, махны нөөц бүрдүүлэх, түүнийг хадгалах, худалдан борлуулахад хяналт тавих" гэрээг Булган сумын "Өнө мөнх бадрах" ХХК-тай байгуулж, гэрээний хүрээнд 1 кг үхрийн махыг 10500, хонины махыг 8500, ямааны махыг 8000 төгрөгөөр борлуулж, кг тутамд 2000 төгрөгийн урамшуулал олгохоор шийдвэрлэж, 10.2 тн мах бэлтгэн нийлүүлж, 20.3 сая төгрөгийн урамшуулал олголоо. Аймгийн хэмжээнд 2021-2022 оны өвөл, хаврын хэрэгцээнд 9 аж ахуйн нэгж, иргэн 61.5 тн мах нөөцлөн бэлтгэж нийлүүлэв.

"Хутаг-Өндөр мах маркет" ХХК нь улсын нөөцөд 250.0 тн мах бэлтгэн нийлүүлж, Казакстан улсад 40 тн адууны мах экспортолж, 500 тн хонины мах экспортлох зөвшөөрөл аваад байна. Хангал суманд “Хялганат эко мах” ХХК нь хоногт 50 бод, 200 бог мал нядлах хүчин чадалтай, 50 тоннын багтаамжтай хөргүүртэй агуулах бүхий үйлдвэр ашиглалтад оруулж, үйлдвэрийн аргаар бэлтгэгдсэн махны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх боломжийг бүрдүүлэв.

Орон нутгийн онцлог нэрийн бүтээгдэхүүнийг энгийнээс органик руу шилжүүлэх зорилгоор "Гурванборхууд" ХХК-ийн "Арвайн гурил", "Тунамал Өгөөж" ХХК-ийн цайны цуврал, "Сүргийн нуга" ХХК-ийн "Зөгийн бал" зэрэг 5 нэрийн бүтээгдэхүүнийг органик бүтээгдэхүүний шаардлагад нийцүүлэх төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. "Их шүүдэргэнэ" цувралын түүхий эд тариалах газрыг Орхон суманд шийдвэрлэж, органик цэвэр түүхий эдийг бэлтгэхэд бодит дэмжлэг үзүүлээ.

"Нэг сум-Нэг брэнд бүтээгдэхүүн" аяны хүрээнд жижиг, дунд үйлдвэрлэгчдийг дижитал шилжилтэд бэлтгэх, бүс нутгийн онцлог чанартай бүтээгдэхүүний нэр хүндийг илтгэх тэмдэг "Газар зүйн заалтын үндсэн ойлголт, ач холбогдол" сэдэвт сургалтад холбогдох сум, байгууллагын мэргэжилтнийг хамруулав.

Сайхан сумын айраг үндэсний хэмжээнд газар зүйн заалтаар баталгаажсан бөгөөд цаашид аймгийнхаа Орхон голын сав дагуу нутагт сайхан айраг исгэдэг сумдыг хамруулан айрагны газар зүйн заалтыг өргөтгөж, тэлэх тухай Оюуны өмчийн газартай санал солилцлоо. Орон нутгийн жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгч аж ахуйн нэгж иргэдэд зөвлөн туслах үйлчилгээг үзүүлж, 9 аж ахуйн нэгжийн 22 бүтээгдэхүүн тохирлын үнэлгээний шаардлагад нийцэж, баталгаажсан. Хангинахын шугуйн шагайн тойром, Айраг наадам, Айраг DAY, ITM эвент арга хэмжээнүүдэд орон нутгийн брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчид болон 325 аж ахуйн нэгж, иргэдийг оролцуулан 1.0 тэрбум гаруй төгрөгийн борлуулалт хийж, сурталчилж ажилласан байна.

"Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал" үндэсний хөдөлгөөний нээлтийн арга хэмжээг зохион байгуулж, хүнс үйлдвэрлэгчдийг мэдээ мэдээллээр хангаж ажиллалаа. Аймгийн Засаг даргын "Шинэ хөгжлийн зам" мөрийн хөтөлбөрийн "Нэг сум – Нэг брэнд" зорилт арга хэмжээний хүрээнд орон нутгийн түүхий эд, нөөц баялгийг ашиглан брэнд бүтээгдэхүүнийг бий болгох, хөгжүүлэх, нутгийн онцлог брэнд хоол, үйлчилгээ шалгаруулах үйл ажиллагаанд тэргүүлсэн тул "ОРОН НУТГИЙН БРЕНД ХООЛ" шалгаруулах уралдааны бэлтгэл ханган ажиллаж байна.

Шинэ хөдөө төслөөс Бугат, Булган, Орхон, Сэлэнгэ, Хангал, Хутаг-Өндөр сум, Хялганат тосгонд 263.2 сая төгрөгийн өртөг бүхий 7 ширхэг сүү хөргөх танк нийлүүлснийг Булган сумын "Хатан мээж хайрхан" ХХК-д түрээслүүлж, малчид 450 тн сүү нийлүүлж, 315.0 сая төгрөгийн олох нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна. "Хатан Мээж хайрхан" ХХК гэрээт аж ахуйн нэгжүүдэд 34.0 тн цөцгийн тос, 9.5 тн аарцыг нийлүүлэв.

Тэшиг суманд 250 толгой үхрийн ферм, хоногт 6 тн сүү боловсруулах хүчин чадалтай цөцгийн тосны үйлдвэр байгуулах газрыг сумын ИТХ-аар шийдвэрлэж, энэ онд улсын төсвийн 300.0 сая төгрөгөөр ТЭЗҮ хийгдэж, үйлдвэрийн шавийг тавиад байна.

Булган сумын "Эко хүнс" ХХК-ийн "Чихэртэй ааруул", "Чихэргүй ааруул" нэрийн бүтээгдэхүүнийг тохирлын үнэлгээнд хамруулан баталгаажуулж, Хөдөө аж ахуйн мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв ямааны 40 кг ааруул үйлдвэрлэжээ. Засгийн газрын 2020 оны 130 дугаар тогтоол, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны төрийн нарийн бичгийн даргын 2022 оны А/478 дугаар тушаалаар "Хатан мээж хайран" ХХК бэлтгэн нийлүүлэгчээс түүхий сүү хүлээн авах шаардлага хангаж, энэ жилийн сүүний урамшуулалд хамрагдах эрх авч 10 тн шингэн сүү өвлийн улиралд авах, гэрээ хийгдсэн.

Ү. ДҮГНЭЛТ

1.ХХААГ-ын үйл ажиллагааны хяналт шинжилгээ үнэлгээний дүнг нэгтгэн авч үзэл:

Үзүүлэлт		Хувь	Жин	Оноо
1	2	3	4	5
Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтийн үнэлгээ	1. Хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилт	100	0.6	4.6
	2.Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилт	96,2		
	3.МУ-ын жилийн хөгжлийн төлөвлөгөө /батлагдаагүй/	-		
	4. Аймгийн хөгжүүлэх жилийн төлөвлөгөө	80,0		

	5. Аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилт	92,0	
Байгууллагын чиг үүргийн үзүүлэлтийн үнэлгээ	1. Байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлт	95,0	0.2
	2. Төрийн албан хаагчийн сургалт, ажиллах нөхцөл нийгмийн баталгааг хангах хөтөлбөрийн биелэлт	98,0	
Байгууллагын нээлттэй байдлын үнэлгээ	1. Байгууллагын ил тод байдлын үнэлгээ	95,7	0.2
	2. Шилэн дансны хөтлөлтийн үнэлгээ	100	
	3. Шударга байдлын түвшний үнэлгээ	98,0	
	4. Хэрэглэгчийн үнэлгээ	-	
Ерөнхий үнэлгээ:		94,2	0.1

Хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарын 2022 оны үйл ажиллагаанд хийсэн хяналт шинжилгээ үнэлгээгээр 94,2 хувь 4.6 оноогоор үнэлэгдэж байна.

ҮІ. ЗӨВЛӨМЖ

- Сумын ХАА-н тасгийн мэргэжилтнүүдийг орон тоогоор ажиллуулах, ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах
- Малчдыг соён гэгээрүүлэх ажлыг төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулах, салбар хоорондын хамтыг ажиллагааг сайжруулах
- Мэргэжлийн байгууллагаар уст цэгийн хайгуул, судалгааны ажлыг гүйцэтгүүлэх
- Мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг төвлөрүүлэн бэлтгэх борлуулалтын цэгийг бий болгох
- Мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний төрөл, ангилал, чанар, үнийг сумаар гаргаж, нийтэд мэдээлэх, өрсөлдөх чадварт нь дүн шинжилгээ хийх, борлуулалтын сүлжээ бий болгох
- Малчдыг хөдөлмөрөө хөнгөвчлөн хорших, хоршооны талаар мэдээллээр хангах
- Малыг тоо толгойн албан татварын тухай хуулийг сурталчилах, татварыг орлогыг бүрдүүлж, Төсвийн тухай 60.2.8-д заасны дагуу
- Ойн зурвас байгуулах ажил хангалтгүй байна. Мод үржүүлгийн газар байгуулахад газрыг дуудлага худалдаагаар авдаг нь мод үржүүлгийн төв байгуулахад хүндрэлтэй

байна. Иймд сумдад мод үржүүлгийн талбайг сумын Засаг даргын Тамгын газрын нэр дээр байгуулах.

- Усалж болох талбайн судалгааг гаргах.
- Хүнсний ногооны үр үржүүлгийн аж ахуй байгуулахад стандартын шаардлага хангасан зоорь барихад дэмжлэг үзүүлэх
- Өвлийн хүлэмж барих ажлыг ААН-ийн өөрийн болон гадаад хөрөнгө оруулалтаар хийх.

ТАЙЛАН БИЧСЭН:

ЗАХИРГАА АЖ АХУЙН

АЛБАНЫ ДАРГА

Ч.ШҮРЭНЦЭЦЭГ

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

ГАЗРЫН ДАРГА

Ч.АМГАЛАН

2022 оны 12-р сарын 19-ны өдөр

